

**Derewel nakə tə watsatay naha a
Hebrœ hay
aye
Məfələkwe**

Derewel nakə tə watsatay naha a Hebrœ hay aye na, məzele i ndo məwetse andaya faya bay. A tsikatay me a way hay na, kə da ha bay. Ndo məwetse eye na, ndo Gərek, a sər Dzam Guram eye lele. A watsatay naha na, a Yahuda neheye tə dzala ha ka Yesu aye. Nəteye ta ge bəle məpe mədzal gər ka Yesu, a gatay tsəbtsəb sa bay. Siye hay a satay məgəre ha məpe mədzal gər. Hərwi niye, ndo məwetse derewel nakay a say masəkahatay ha matəlike nakə tə huta ada məvələtay gədan.

Tə Kəriste nakə Mbəlom a sləraw aye, ndo hay ta dzapa ta Mbəlom (1.1–2.18).

Ndo hay ta sliye faya mahəndzəde ka Mbəlom hərwi ngwalak nakə Kəriste a ge aye (3.1–5.10).

Ndo məwetse derewel nakay kə da ha haladzay ma kəkay nakə Yesu neŋgeye bagwar i ndo məvələy wu a Mbəlom i ndo məpe mədzal gər hay ka tor eye andza Melkisedek.

Məpe mədzal gər i bəba tətə hay mavəla eye hərwi məde ha a ndo məpe mədzal gər hay nakay na, ma vələteye gədan ka mətese abəra mə dəretsətseh hay ada tə masəpete neheye anəke aye (11–12.13). Ma dazlay ka 12.14, mandəve i derewel nakay faya ma diye ha kəkay nakə ndo məpe mədzal gər hay ta sliye faya məndze ta Mbəlom

aye, ta ndo siye, ada mæge mæhay gær i ndo neheye dedek aye.

Mbælom a tsikatay me a ndo hay tæ bæðiday i Wawa ŋgay

¹ Ahæl niye na, Mbælom kæ tsikatay me a bæba tæte kway hay madzæga haladzay ada ta tsæved mekelen eye wal wal haladzay tæ bazlam i ndo mæde ha bazlam ŋgay hay. ² Mbælom a tsikawa andza niye hus a hælai kway nakay maduk i duk eye. Anæke a tsik bazlam ŋgay duh na, ta bæðiday i Wawa ŋgay. Mbælom a ge mændzibæra ahæl niye tæ hælai i Wawa ŋgay, a zla neŋgeye hærwi ada mâ læva wu hay tebiye. ³ Ta ŋgateye a mæzlað i Mbælom na, mæ neŋgeye. Neŋgeye a ndzakit bo Bæba Mbælom. Wu hay tebiye andaya hærwi ŋgay. Kæ ta tsæved nakæ Mbælom ma bariye mezeleme abæra ka ndo hay aye hærwi ada tâ huta tsæved matære tsædanŋa. Ma dæba eye na, a tsal a mbælom, a ye naha a ndza tæ hælai i mændai i Mbælom neŋgeye nakæ a læva wu hay tebiye aye hærwi ada tâ læva tæ neŋgeye.

⁴ Andza nakay, Mbælom a dæ ha Wawa ŋgay na, bagwar eye, a ze gawla i Mbælom hay, andza nakæ mæzele niye Mbælom a vælai a ze i gawla i Mbælom hay aye. ⁵ Mbælom kæ tsikay dædæ a gawla ŋgay næte: «Nækar wawa ga.

Bægom neŋ na tæra Bæba yak.»

Kæ tsik ka gawla ŋgay næte:

«Neŋ na tæriye bæba ŋgay,
neŋgeye ma tæriye wawa ga* » bay.

* 1:5 2 Samuyel 7.14.

6 Ane tuk na, ahəl nakə Mbəlom faya ma sləraweye Wawa ŋgay felik eye ka məndzibəra na, a gwad:

«Gawla i Mbəlom hay tebiye tâ dəslay ha gər.»

7 Ka gər i gawla i Mbəlom hay na, Derewel i Mbəlom a gwad:

«Nəteye na, ndo i maslan ŋgay hay.

A təra tay ha andza mətasl, nəteye andza dərneh i ako.»

8 Ane tuk na, ka gər i Wawa i Mbəlom na, mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom a gwad:

«Nəkar na, Mbəlom, ka ləviye bəy yak ka tor eye.

Ka ləviye ndo yak hay ta ŋgwalak.

9 Wu nakə ŋgwalak eye na, ka wudə.

Wu nakə ŋgwalak eye bay aye na, a yaka a gər bay tebiye.

Hərwi niye Mbəlom, Bəba yak Mbəlom, kə zla kar ada kə pa kar bagwar eye ka ze ndo neheye

nəkurom ka bo dziye aye

ada kə vəlakway mənɣwese.»

10 Derewel i Mbəlom a gwad sa:

«Bəy Maduweŋ, ka madazlay i wu tebiye maa ge məndzibəra na, nəkar.

Nəkar tə həlay yak eye ka ge magərmbəlom.

11 Wu neheye tebiye ka ge aye ta dziye.

Ane tuk na, nəkar na, ka ndziye ka tor eye.

Wu neheye tebiye ta giye guram andza peteked.

12 Ka padiye tay ha andza ta padiye peteked guram eye.

Nəteye ta mbədiye andza peteked a mbəda,

ane tuk na, nəkar na, ka mbədiye bay,

sifa yak ma ndəviye dāda bay.†»

† 1:12 Dəmes hay 102.26-28.

¹³ Dada Mbəlom kə tsikay a gawla ŋgay:
«Dara, ndza tə həlay i mənday ga,
hus a pat nakə neŋ, na piye tay ha ndo məne
dərə yak hay a hud i sik yak aye†» na,
kə tsikay nəte bay.

¹⁴ Gawla i Mbəlom hay nəteye na, way hay?
Nəteye məsəfəre neheye faya ta geye məsler a
Mbəlom aye, ma sləriye tay ha məmatay bo a ndo
neheye faya ma təmiye tay ha aye.

2

*Kā gakway masəfaya a wu nakə Mbəlom a tsik
aye bay*

¹ Hərwi niye, gakway metsehe a bazlam neheye
ka tsənakwa aye lele huya hərwi ada kâ dzakwa
tsəved bay. ² Bazlam neheye gawla i Mbəlom hay
tə yaw tə tsik aye na, gədan eye haladzay.* Ndo ne-
heye tə nas ha ada ta rəhay gər bay aye na, Mbəlom
kə gatay sariya dā ka mənese tay. ³ Kə ge Mbəlom
kə gatay sariya na, ka gwadum na, tadə ka gakway
masəfaya a tsəved ŋgwalak eye nakə ka təmakweye
ha aye na, ma gakweye sariya bədaw? Tadə ka
gakway masəfaya na, ta dedək ka təmakweye bay.
Maa lah mədə ha Mbəlom ma təmiye kway ha ma
kəkay na, Bəy Maduweŋ. Ndo neheye tə tsəne
aye na, maa tsikakway bazlam neheye dedək na,
nəteye. ⁴ Bo i Mbəlom eye tə gər ŋgay, kə dā ha
bazlam neheye na, dedək ta masuwayan wal wal
tebiye ada Məsəfəre Tsədanŋa eye a vəl gədan a ndo
hay ka mäge wu hay wal wal andza nakə a say aye.

† **1:13** Dəmes hay 110.1. * **2:2** A tsik ka bazlam mapala nakə
Mbəlom a vəlatay a Israyel hay mə mahamba i Sinay aye.

Yesu kə da ha tsəved nakə ma təmiye kway ha aye

⁵ Mbəlom a pa hərwi mələve məndzibəra wedəye nakə ma deyeweye na, gawla i Mbəlom hay bay.

⁶ Azlakwa bay, mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom na, ndoweye a gwad:

«Ndo neŋgeye na, way tey Mbəlom,

nakə ka dzaliye ka neŋgeye aye?

Ndo zezeŋ way nakə ka dzaliye faya, ka geye gər aye?

⁷ Hərwi həlay tsekweŋ, ka pa tay ha ndo zezeŋ hay a huvo i gawla i Mbəlom hay.

Ma dəba eye na, ka vəlay məzlaḅ ta mədəsłay ha gər.

⁸ Ka pa wu hay tebiye a huḑ i sik ŋgay mâ ləva.†»

Kə ge Mbəlom kə pay wu hay tebiye mâ ləva na, niye na, andza məgwede wuray andaya nakə kə pay bay aye na, andaya bay. Ane tuk na, anəke faya ka ŋgatakweye faya ma ləviye wu hay tebiye zuk bay. ⁹ Ane tuk na, ka ŋgatakway a Mbəlom kə kəts ha Yesu abəra ka gawla i Mbəlom hay həlay tsekweŋ. Anəke na, Mbəlom kə vəlay məzlaḅ ada ta mədəsłay ha gər hərwi nakə kə sa dəretsətseh ada kə mət aye. Niye na, ta ŋgwalak i Mbəlom nakə Yesu a mət hərwi ndo hay tebiye aye. ¹⁰ Mbəlom a ge wu hay tebiye. A ge tay ha na, hərwi ŋgay eye ŋgway. A say məhəle ndo hay haladzay a təv ŋgay nakə ta məzlaḅ aye, nəteye na, wawa ŋgay hay. Andza niye kə yay a gər matəre ha Yesu ŋgwalak eye hərwi mətəme tay ha tə dəretsətseh ŋgay ada ta məməte ŋgay, hərwi mata de kame tay mətəme tay ha na, Yesu.

† 2:8 Dəmes hay 8.5-7.

¹¹ Maa tæra ha ndo hay ηgwalak eye kame i Mbælom na, Yesu ada næteye neheye a tæra tay ha ηgwalak eye hay aye na, bæba tay næte. Hærwi niye horoy ma geye mæzalatay malamar ga hay bay.

¹² A gwad:

«Na datay ha mæzele yak a malamar ga hay
Na zambadakeye mæ walaη i ndo hay mahaya
gær eye.†»

¹³ A gwad sa:

«Neη, na dzaliye ha ka Mbælom.»

A gwad sa:

«Neη kanaan ta wawa neheye Mbælom a peη tay
aye.‡»

¹⁴ Wawa neheye a tsik fataya aye na, næteye tebiye slo ada bambaz. Neηgeye dærmak ka tæra ndo zezeη andza næteye hærwi ada mâ mæt ada andza niye ma giye ha bæle ta ndo nakæ gædaη i mæmæte mæ hælai ηgay aye, andza mægwede Fakalaw. ¹⁵ Yesu a ge andza niye na, hærwi zluwer mâ gæs tay ha ndo hay hærwi mæmæte bay. Ahæl niye tæ ndzawa huya andza beke hay hærwi zluwer a gawatay, ane tuk na, anæke Yesu kæ tæma tay ha.

¹⁶ Ka særakwa ha a yaw mæmatay bo a gawla i Mbælom hay bay, a yaw mæmatay bo na, a wawa i huđ i Abraham hay. ¹⁷ Andza niye, kutoη ka tæra andza malamar ηgay hay mæ wu hay tebiye. A ge niye na, hærwi ada mâ tæra bagwar i ndo mævælaway wu a Mbælom nakæ ma gateye ηgwalak a ndo hay ada ma pay naha faya a Mbælom aye, hærwi ada mâ væl ha gær ηgay hærwi mæheme mezeleme i ndo hay ada mæsære tay ka bo ndo hay

† **2:12** Dæmes hay 22.23. § **2:13** Ezay 8.17-18.

ta Mbəlom. ¹⁸ Anəke na, ma sliye məmatay bo a ndo neheye Fakalaw faya ma səpatiye tay aye hərwi ahəl niye Fakalaw ka səpat na ada kə say dəretsətseh.

3

Yesu bagwar eye a ze ha Musa

¹ Malamar ga hay, Mbəlom a pala kurom na, ada kâ tərūm ndo ŋgay hay. Hərwi niye pum mədzal gər kurom ka Yesu. Nəŋgeye ndo nakə Mbəlom a sləraw aye hərwi ada mâ təra bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom ka wu neheye ka pakwa faya mədzal gər aye. ² Maa pa na ka məge məsler nakay na, Mbəlom ada kə pay naha faya a Mbəlom mə wu nakə a ge aye, andza Musa nakə a pay naha faya a Mbəlom ma məsler nakə a gawa aye hərwi ndo i gay i Mbəlom hay tebiye.* ³ Ŋwalak eye mədəslay ha gər haladzay a Yesu abəra ka Musa andza nakə ta dəslay ha gər haladzay na, a ndo nakə a dəzl gay aye bəna a gay bay. ⁴ Gay tebiye mədəzl na, ndo. Ane tuk na, ndo nakə a dəzl wu hay tebiye na, Mbəlom. ⁵ Aya Musa nəŋgeye kə pay naha faya a Mbəlom ma məsler nakə a ge tebiye mə gay i Mbəlom aye. Ane tuk na, nəŋgeye na, ndo i məsler i Mbəlom dəkdək tsa. Məsler ŋgay na, mədatay ha a ndo hay wu neheye Mbəlom ma tsikiye mba kame aye. ⁶ Kəriste na, nəŋgeye wawa nakə ma ləvay gər a gay i Bəba ŋgay Mbəlom aye. Nəkway na, ndo ŋgay hay. Tadə ka pakwa faya mədzal gər kway bəŋbəŋ ada ka pakwa mədzal gər

* **3:2** Məpesle 12.7.

kway ka wu neheye ta mənḡwese hus ka mandəve aye na, nəkway dərmak gay nḡay.

Mbəlom faya ma ləviye ha bo ta təv mazəzukw bo hərəwi ndo neheye ta pa faya mədzał gər aye

⁷ Hərəwi niye Məsəfəre Tsədənḡa eye a gwad:

«Bəgom tadə ka tsənum mətsike me i Mbəlom na,

⁸ kâ kulum ha gər kurom,

andza i bəba təte kurom neheye ahəl niye tə

kula ha gər tay ka Mbəlom aye bay.

A həlay niye na, nəteye mə makulkwandah məve

kuro kuro fad,

tə ge vərəm ka Mbəlom ada ta dza ha Mbəlom.

⁹ Mbəlom a gwad: “Kwa ta nḡatay lele a wu neheye

na ge aye bəbay na,

ta dza ga ha məve kuro kuro fad.

¹⁰ Hərəwi niye na ge mevel ka nəteye.

Na gwad: Mədzał gər tay ka dzədza,

ta tsəne wu nakə a seḡ aye bay.

¹¹ Kə ndelenḡ ada na mbađa:

Ta fələkwiyeye dāđa a təv ga nakə na ləvatay ha

bo ta zəzukwiye bo mə đəma aye bay.†»

¹² Malamar ga hay, gum metsehe! Ndo nakə

mədzał gər nḡay nḡwalak eye bay aye, a dzala ha ka

Yesu bay aye na, mâ ge andaya mə walaḡ kurom

bay. Ndo nakə a dzala ha ka Yesu sa bay aye ma

gəriye ha Mbəlom nakə ta sifa aye. ¹³ Ane tuk na,

bəgom a say a Mbəlom mətsikakum me sa. Vəlum

a bo gədaḡ pat pat mə walaḡ kurom hərəwi ada

Fakalaw mâ səpat kurom ka mäge mənese bay,

ada kâ kulum ha gər kurom bay. ¹⁴ Tadə nəkway

huya faya ka gakweye gər a wu neheye ka pakwa

† 3:11 Dəmes hay 95.7-11.

faya mædzal gær ka madazlay hus ka mandëve i mæsəfəre kway na, ta dedek nəkway ndo i Kəriste hay. ¹⁵ Andza nakə tə gwad:

«Bəgom, tadə ka tsənum mətsike me i Mbəlom na,
 kâ kulum ha gær kurom bay
 andza ahəl nakə bəba tətə kurom hay tə ge
 vərəm ka Mbəlom aye bay.»

¹⁶ Ndo neheye tə tsəne mətsike me i Mbəlom ada tə ge faya vərəm aye na, way hay? Na gwad ndo neheye tə yaw abəra mə Ezipt tə pay bəzay a Musa aye bədfaw? ¹⁷ Mbəlom a ge mevel məve kuro kuro fad ahəl niye na, hərwi way hay? A ge mevel ka ndo neheye tə ge mənese aye na gwadba? Hərwi niye tə mət mə makulkwandah. ¹⁸ Mbəlom a mbada a gwad: «Ta fələkwiye dāda a təv ga nakə na ləvatay ha bo ta zəzukwiye bo mə dəma aye bay.» A tsik andza niye na, ka way hay? Na gwad ka ndo neheye ta kərah marəhay ha gær aye ba?† ¹⁹ Andza niye, nəmaa zəba faya Mbəlom a vələtay tsəved məfələkwe a dəma bay na, hərwi nakə ta dzala ha ka Mbəlom bay aye.

4

¹ Ba Mbəlom kə tsik a gwad ka fələkwakweye a mazəzukw bo ŋgay. Ane tuk na, dzədzarakwa hərwi ada ndəray mə walaŋ kurom mâ mətəsa abəra ka məfələkwe a dəma bay. Wu nakə Mbəlom a gwad ma giye na, ma giye huya. ² Nəkway na, ka tsənakwa Labara Ŋgwalak eye nakay andza nakə ahəl niye bəba tətə kway hay tə tsəne aye dərma. Ane tuk na, labara nakay kə gatay ŋgama bay hərwi

† **3:18** Zəba mə Məpesle 14.1-35; Dəmes hay 95.11.

ta dzala ha faya bay. ³ Mata fələkwe a mazəzukw bo i Mbəlom niye na, nəkway neheye ka dzalakwa ha aye. Mbəlom a gwad:

«Kə ndelenj ada na mbađa,

ta fələkwiye dāda a təv ga nakə na ləvatay ha bo ta zəzukwiye bo mə dāma aye bay.»

Azłakwabay Mbəlom a ndəv ha məsler ŋgay kwa a həlay nakə a ge məndzibəra aye. ⁴ Mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom, tə tsik ka məhəne matasəla eye: «Məhəne məkwa na, Mbəlom a ndəv ha məsler ŋgay, məhəne matasəla eye a zəzukw bo.*» ⁵ Ma təv mekelenj eye Mbəlom a gwad sa: «Ta fələkwiye dāda a təv ga nakə na ləvatay ha bo ta zəzukwiye bo mə dāma aye bay.»

⁶ Ndo neheye tə tsəne Labara Ŋgwalak eye kurre aye tə fələkwa a mazəzukw bo bay na, hərwi ta kərah marəhay ha gər a Mbəlom. Ta dedek təv mazəzukw bo andaya anəŋ, ndo mekelenj eye hay ta fələkwiye a dāma. ⁷ Hərwi niye Mbəlom a pa pat mekelenj eye, a zalay «bəgom». A tsik ka pat eye nakay na, məve haladzay tə bazlam i Davit, bazlam neheye ɓa ka watsakwa tsiy aye, a gwad: «Bəgom tadə ka tsənum mətsike me i Mbəlom na, kâ kulum ha gər kurom bay.»

⁸ Tadə Zozowe kə ndisl tay ha bəba tətə kway hay a mazəzukw bo nakə dedek aye na, həbē Mbəlom ma tsikiye ka pat mekelenj eye bay.

⁹ Andza məgwede mazəzukw bo mekelenj eye andaya hərwi ndo i Mbəlom hay. A ndzakit bo mazəzukw bo i məhəne matasəla eye. ¹⁰ Mbəlom a ndəv ha məsler ŋgay na, a zəzukw bo. I kway bəbay

* **4:4** Madazlay i wu hay 2.2.

andza niye dærmak. Ndo kə huta tsæved mæfæləkwe a mazəzukw bo i Mbəlom na, ma giye mæsler sa bay, mæsler ŋgay ka ndəv. ¹¹ Hərwi niye, ŋgəlakwa ha bo ka məhute tsæved mæfæləkwe a mazəzukw bo niye. Kə ge andza niye na, gakwa metsehe lele ndəray mâ dæd hərwi a kərah marəhay ha gər a Mbəlom andza bəba tæte kway hay aye bay.

¹² Bazlam i Mbəlom na, ma vəliye sifa a ndo hay, gədaŋ eye haladzay. A dəs wu a ze ha maslalam nakə a dəs diye sulo sulo aye. Bazlam i Mbəlom a ye a bo kway hus a hud eye. A dəs ndo hus ka maŋgəne ha sifa i məsəfəre ada hus ka maŋgəne ha təv mazəve ta dozoz. Faya ma diye ha wu nakə ma mədzał gər i ndo aye. ¹³ Wuray andaya maŋgaha eye ka däre i Mbəlom bay. Wu neheye a ge tebiye aye na, a ŋgatay, a sər tay ha nəte ta nəte tebiye. Kə dəkway ha wu hay tebiye na, kame ŋgay.

Mbəlom a pa Yesu bagwar i ndo məvəlay wu a Mbəlom

¹⁴ Andza niye, nəkway na, bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom kway andaya ka gər i wu hay tebiye. Neŋgeye na, Yesu Kəriste Wawa i Mbəlom. Kə tsal ka təv i Mbəlom. Hərwi niye ndzakwa tə wu nakə ka dzalakwa ha faya aye bəŋbəŋ lele. ¹⁵ Bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom kway na, a sər ha bəle kway. Neŋgeye na, kə ŋgatay a dəretsətseh wal wal andza nəkway ada ta dza ha. Ane tuk na, kə ge mezeleme bay. ¹⁶ Hərwi niye həndzədəkwa ka təv i Mbəlom, zluwer mâ gakway bay. Neŋgeye ma gateye ŋgwalak a ndo hay. Həndzədəkwa ka təv ŋgay hərwi

ada kâ gakway mæ bo ada mâ gakway ɲgwalak ɲgay.
Niye na, ma makweye bo ahəl i dæretsətseh.

5

¹ Bagwar i ndo mævəlaway wu a Mbəlom tebiye Mbəlom a pala tay ha na, mæ walaɲ i ndo hay. A pa tay ha hærwi ada tâ gay mæsler hærwi ndo hay ada tâ vəlay naha wu kəriye ada tâ kəday naha wu a Mbəlom hærwi mezeleme nakə ndo hay tə ge aye. ² Ndo neheye tə sər tsəved ɲgwalak eye bay aye ada faya ta giye mezeleme aye na, bagwar i ndo mævəlay wu a Mbəlom tə sər mæge ɲgwalak hærwi tay hærwi bo tay eye bəle eye andza nətəye dərmaɲ. ³ Hærwi niye kutoɲ mâ kəday naha wu a Mbəlom hærwi mezeleme ɲgay eye dərmaɲ, ma kədiye hærwi mezeleme i siye i ndo hay dəkdek bay. ⁴ Ndəray ma sliye mædəslay ha gər a bo, mæzle bo ɲgay matəre ha bagwar i ndo mævəlay wu a Mbəlom bay. Maa zal na, Mbəlom andza nakə ahəl niye a zalay Aron aye. ⁵ Tə Yesu Kəriste na, andza niye dərmaɲ. Kə zla bo ɲgay eye kə dəslay ha gər a bo matəre bagwar i ndo mævəlaway wu a Mbəlom bay. Maa zalay na, Mbəlom, a gwadəy:
«Nəkar wawa ga.

Bəgom neɲ na təra Bəba yak.*»

⁶ Ma təv mekeleɲ eye a gwadəy:
«Ka ndziye ndo mævəlay wu a Mbəlom huya andza Melkisedek.†»

⁷ Ahəl nakə Yesu ka mændzibəra aye na, a sər ha Mbəlom ma sliye faya mælətse ahaya abəra ma mədahaɲ. Ka dūwulay naha me a Mbəlom ta

* 5:5 Dəmes hay 2.7. † 5:6 Dəmes hay 110.4.

mətuwe eye ada ta mawude eye ta magala hərwi a say marəhay ha gər dərmaḱ. Mbəlom kə tsənay na kə lətse ahaya abəra ma mədahaŋ hərwi ka rəhay ha gər. ⁸ Neŋgeye na, Wawa i Mbəlom. Kwa andza niye bəbay na, tə dəretsətseh nakə a sa aye kə tətik marəhay ha gər a Mbəlom. ⁹ Ahəl nakə məsler ŋgay a ndəv aye na, a təra ndo nakə ma təmiye tay ha ndo neheye ta rəhay ha gər aye hərwi ada tā huta sifa nakə ma ndəviye bay ka tor eye aye. ¹⁰ Mbəlom a pa na bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom andza Melkisedek.

Marava i məgər ha məpe mədzal ka gər Yesu

¹¹ Ka gər i wu nakay na, wu hay andaya hal-adzay a samay mətsike. Ane tuk na, a wur bo mədākum ha hərwi zləm kurom dərəŋ mətsəne. ¹² Nəkurom i kurom na, həlay eye kə sla dā hərwi ada bo kurom eye kə tətikumataŋ wu a siye i ndo hay aye hərwi nəkurom ka tətikum wu hay zla anəke bay. Ane tuk na, a sakum tā tətikakum wu neheye ka tətikum kurre ka bazlam i Mbəlom aye sa. Ka sərurum mənde daf andza bagwar hay zuk bay, nəkurom andza wawa ndəriz neheye a satay məse wah aye. ¹³ Ndo nakə faya ma siye wah huya aye na, neŋgeye wawa ndəriz huya. Mbəlom a təra kway ha ŋgwalak eye kame ŋgay ma kəkay na, a sər zuk bay. ¹⁴ Daf nakə dedek aye na, i bagwar hay. Nətəye na, ta ŋgəliye ha bo ka matətike hərwi maŋgəne tay ha ka bo abəra wu ŋgwalak eye tə wu neheye ŋgwalak eye bay aye.

6

¹ Kə ge andza niye na, takwa kame, zakwa ha wu

neheye kurre ka gær i Kæriste aye, pakway bəzay a wu neheye bagwar eye. Ba ka pakwa mədok i gay tsiy, ka pakwa wedeye sa bay. Bazlam i matsətsehe məpəse ha mezeleme hərwi wu neheye ɲgwalak eye bay ta diye ha ndo a məməte aye, bazlam i mədzele ha ka Mbəlom, ² bazlam i madzəhuβe ndo a yam, bazlam məpe həlay ka gær i ndo hay,* bazlam i mələtsew abəra ma mədahaɲ ada bazlam i sariya, wu neheye tebiye na, nəmaa dzaliye faya matətikakum sa bay. ³ Gərakwa ha wu neheye, takwa kame. Ta gədaɲ i Mbəlom na, ka gakweye.

⁴ Ndo neheye tə ma ta dəba aye, ta maweye ka matsətsehe məpəse ha mezeleme na, ma giye bo sa daw? Nəteye na, ta ɲgatay a dzaydzay i Mbəlom, wu nakə Mbəlom a vəlatay a ndo hay aye, kə vəlatay dərmak, ta huta Məsəfəre Tsədaɲɲa eye a dərev tay dərmak. ⁵ Ta ndzaka metsəhəne i bazlam i Mbəlom, ta sər ha gədaɲ i məndzibəra nakə ma deyeweye kame aye. ⁶ Ada dūh tə dəf abəra ka tsəved i Mbəlom na, tsəved tay andaya məmatay ahaya ka matsətsehe məpəse ha mezeleme sa bay hərwi a təra andza ta dar Wawa i Mbəlom ka mayako mazləlmbada eye sa ada tə vəlatay tsəved a siye i ndo hay məsadaɲ.

⁷ Guvah nakə yam faya ma piye a dəma aye tadə wu məndaɲ kə ge bo lele hərwi madzəne ndo neheye tə fət aye na, niye na, andza məgwede Mbəlom kə pa ɲgama ka guvah nakay. ⁸ Tadə dūh maa ndzohw a dəma guzer ta dak na, guvah niye ma giye ɲgama bay. Mazlambar Mbəlom ma vəleye mezeleme. Ma dziye ha abəra mə dəma ta ako.

* **6:2** Zəba ma 1 Timote 4.14.

⁹ Dzam ga neheye na wudā kurom haladzay aye, kwa tadā nāmaa tsik andza niye bəbay na, nāmaa sər ta dedek nəkuroṃ faya ka pumeye bəzay a tsəved ṅgwalak eye, tsəved nakə Mbəlom ma təmiye kurom ha aye. ¹⁰ Mbəlom na, neṅgeye ṅgwalak eye, ma mətšiye ha gər ta məsler nakə ka gum aye bay. Andza mægweḏe, ka mumatay bo a siye i ndo məpe mədzaḷ gər hay ka Yesu, ka mawumatay bo andza niye huya. Ka gum niye na, hərwi nakə ka wudum Mbəlom aye ada ma mətšiye ha gər bay. ¹¹ A samay na, kwa way mâ ge andza niye huya hus ka mandəve eye, kâ gərūm ha bay hərwi ada kâ hutum wu nakə ka pum faya mədzaḷ gər aye. ¹² A samay na, kâ tərūm ndo i sœ hay bay. Duh tərūm andza ndo neheye tə pa mədzaḷ gər tay bəṅbəṅ ka Mbəlom aye. Mata hute wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye na, nəteye.

Wu nakə Mbəlom kə tsik aye na, ma giye bo

¹³ Ahəl nakə Mbəlom a gwadāy a Abraham na vəlakeye wu aye na, kə mbadā ma giye andza nakə a tsik aye. Ndəray andaya nakə a ze Mbəlom aye nakə ma mbadiye kame ṅgay aye bay. A mbadā ta məzele ṅgay.† ¹⁴ A gwad: «Ta dedek, na piye fakaya ṅgama, ta dedek na vəlakeye wawa hay haladzay.» ¹⁵ Abraham kə zla ṅgatay, ka həba, hərwi niye kə huta wu nakə Mbəlom a gwad ma vəleye aye.

¹⁶ Ndo hay tə mbadāwā na, ta mbadiye ta məzele i ndo nakə bagwar eye a ze tay aye, məmbede niye ma ndəviye ha wu nakə mə walaṅ i ndo hay aye. ¹⁷ Hərwi niye Mbəlom kə mbadā dərmak. A say na, ndo neheye a gwad ma vəlateye wu aye na, tâ

† **6:13** Madazlay i wu hay 22.16-17.

sər ha ma mbədəye həlay dāda a wu nakə a gwad ma vəliye aye bay, ma pəliye ha bay. ¹⁸ Andza niye, wu hay sulo neheye ma pəliye bo bay aye. Wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye ada wu nakə a mbada aye, Mbəlom ma sliye maraw me kwa tsekweŋ bay. Nəkway neheye ka hwayakwa ka təv i Mbəlom məngehe bo ka təv ŋgay aye na, kə vəlakway gədan haladzay hərwi ada kâ pakwa mədzal gər kway huya ka wu nakə Mbəlom a gwad ma vəlakweye aye. ¹⁹ Wu nakə ka pakwa faya mədzal gər kway aye na, a gəs kway bəŋbəŋ lele ka dagwarakweye abəra kame i Mbəlom bay andza bəre nakə tələsawa ha kwalalan i yam aye. Hərwi niye, ka deyekweye ta peteked nakə a tək na təv tsədanŋa eye aye, ka fələkwakweye a hud eye. ²⁰ Maa lah məfələkwe a dəma na, Yesu. A ye kame i Mbəlom na, hərwi kway. Ka təra bagwar i ndo məvəlayay wu a Mbəlom andza Melkisedek ka tor eye.

7

¹ Melkisedek nakay, neŋgeye bəy i Salem. Neŋgeye bəbay i ndo məvəlay wu a Mbəlom bagwar eye. A həlay eye andaya Abraham a ye a vərəm. A sla ka bəy hay haladzay. Ahəl nakə faya ma maweye na, Melkisedek a ye mədzəgər ta Abraham. A pa ŋgama ka Abraham. ² Abraham a vəlay wu hay a Melkisedek. Wu neheye kuro a huta ma vərəm aye na, a zla nəte a vəlay. Melkisedek eye nakay na, andza məgwede bəy nakə ma giye ŋgwalak aye. Neŋgeye bəy nakə a wuda mändze zay* ta ndo hay aye hərwi neŋgeye

* 7:2 Madazlay i wu hay 14.17-20.

bəy i Salem. Salem na, andza mægweđe «zay». ³ Ndəray a sər wuray ka gər i bəba ɲgay bay. Kwa may ɲgay hay ta bəba təte ɲgay hay dərmak andza niye. Madazlay ɲgay eye andaya bay, mandəve ɲgay aye andaya bay. Andzəkit bo Wawa i Mbəlom hərwi neɲgeye ndo məvəlay wu a Mbəlom ka tor eye.

⁴ Zəbum ka Melkisedek, neɲgeye bagwar eye. Abraham bəba təte kway a zla wu nakə a hutaw ma vərəm aye, a ɲgəna ha kuro. A zla nəte a vəlay. ⁵ Wawa i huɖ i Levi na, siye hay ndo məvəlay wu a Mbəlom. Bazlam i Musa mapala eye a gwadətay: «Dum ka təv i ndo hay hərwi ada t̄a vəlakum wu nəte mə wu tay neheye kuro aye.†» Sərum ha na, ndo neheye t̄a huta wu neheye na, mə həlay i malamar tay hay, ada nəteye tebiye na, wawa i huɖ i Abraham. ⁶ Melkisedek neɲgeye na, slala i Levi bay, ane tuk na, ahəl nakə Abraham a vəlay wu nəte mə wu hay kuro aye, Abraham nakə Mbəlom a gwadəy ma piye faya ɲgama aye na, Melkisedek a pa faya ɲgama bəna Abraham a pa ɲgama ka Melkisedek bay. ⁷ Azlakwa bay ka sərakwa ha lele, maa pa ɲgama ka ndo na, ndo bagwar eye.

⁸ Ndo neheye ma slala i Levi ta təma wu nəte mə wu hay kuro abəra ka malamar tay hay, nəteye na, ta mətiye. Melkisedek na, ma ndziye huya andza nakə bazlam i Mbəlom a tsik aye. ⁹ Ka slakweye faya mægweđe na, Levi ka təma abəra ka siye i ndo hay wu nəte mə wu hay kuro, kə vəlay a Melkisedek dərmak t̄a həlay i Abraham. ¹⁰ Andza mægweđe Abraham a vəlay wu nəte mə wu hay

† 7:5 Zəba mə Məpesle 18.21.

kuro a Melkisedek na, hulfe i Levi na, andaya mæ huf ŋgay tsiy. Andza niye, ka slakweye faya mægwede Levi nenjeye dærmak kə vələy wu næte mæ wu hay kuro a Melkisedek.

Bagwar i ndo mævəlay wu a Mbəlom mekeləŋ eye andza Melkisedek

¹¹ Mbəlom a vəl bazlam mapala eye na, a həlay a hulfe i Levi, nətəye neheye ndo mævəlay wu a Mbəlom aye. Ane tuk na, mæsler tay i mævəlay wu a Mbəlom ma sliye mandəve ha wu nakə a say aye bay. Tadə mæsler tay ma sliye matəre ha ndo hay ŋwalak eye ka dərə i Mbəlom na, haḅe ndo mævəlay wu a Mbəlom nenjed andza Melkisedek ma deyeweye sa bay. Ndo mævəlay wu a Mbəlom andza Aron haḅe ma sliye. ¹² Tadə Mbəlom ka mbəday həlay a slala i ndo mævəlay wu a Mbəlom, ka sərakwa ha bazlam i Musa mapala eye ma mbədiye dærmak. ¹³ Azlakwa anəke na, slala i ndo mævəlay wu a Mbəlom a mbəda. Bəy Maduweŋ kway Yesu nakə faya ka tsikakweye faya kanan aye na, a yaw abəra ma slala mekeləŋ eye wal. Ndəray nətə ma slala ŋgay andaya ndo mævəlay wu a Mbəlom bay. ¹⁴ Ka sərakwa ha Bəy Maduweŋ kway, nenjeye ma slala i Yahuda. Ahəl nakə Musa a tsik ka ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye na, kə tsik ka gər i slala nakay təbey. ¹⁵ Wu nakə a da ha bazlam nakay parakka aye anan: Ndo mævəlay wu a Mbəlom mekeləŋ eye ki yaw, nenjeye na, andza Melkisedek. ¹⁶ Nenjeye a təra bagwar i ndo mævəlay wu a Mbəlom na, hərwi slala nakə nətəye ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye bay. Nenjeye na, bagwar i ndo

məvəlay wu a Mbəlom ta gədan i sifa nakə ma ndəviye bay aye. ¹⁷ Andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom, Mbəlom a gwad:

«Ka ndziye ndo məvəlay wu a Mbəlom huya andza Melkisedek.†»

¹⁸ Mbəlom kə mbata ha bazlam mapala eye nakə ahəl niye aye hərwi bəle eye, ma dzəniye ndo hay bay. ¹⁹ Bazlam i Musa mapala eye na, a sla matəre ha ndo hay ŋgwalak eye ka dəre i Mbəlom bay. Ane tuk na, anəke na, wu mekelen eye andaya a ze ha bazlam neheye mapala eye. Wu andaya nakə ma vəlakweye tsəved lele eye hərwi məndisle ka təv Mbəlom aye. Wu eye niye na, Yesu. Ka pakwa faya mədzal gər na, ka neŋgeye.

²⁰ Wu mekelen eye na, ahəl nakə Mbəlom ma piye Yesu bagwar i ndo məvəlay wu a Mbəlom aye na, a mbađa təday. Ahəl nakə slala i Levi hay ta təra ndo məvəlay wu a Mbəlom aye na, tə mbađa andza niye bay. ²¹ Ane tuk na, i Yesu na, Mbəlom kə mbađa, a gwad:

«Neŋ Mbəlom na mbədəye həlay bay,
na mbađa ka ndziye ndo məvəlay wu a
Mbəlom huya.‡»

²² Nakay andza məgwede na, dzam nakə Mbəlom a ɓar tə nəkway aye na, lele a ze ha dzam nakə a ɓar ahəl niye aye. Andza niye, maa ɗakway ha ta dedek Mbəlom kə ɓar dzam tə nəkway na, Yesu.

²³ Wu mekelen eye andaya wal sa. Ndo neh-eye tə vələway wu a Mbəlom ma slala i Levi aye na, nəteye haladzay hərwi tə mətawa, tə gərawa

† 7:17 Dəmes hay 110.4. § 7:21 Dəmes hay 110.4.

ha mäsler tay. ²⁴ Ane tuk na, i Yesu na, andza niye tábey, nenġeje ma ndziye ka tor eye, ma ndziye ndo mävəlay wu a Mbəlom huya ka tor eye. ²⁵ Hərwi niye, nenġeje na, ġədanj andaya mətəme ha ndo neheje faya ta diye kame i Mbəlom tə həlay ŋgay aye kwa kəday hərwi nenġeje ma ndziye ka tor eye. Faya ma duwuleje naha me a Mbəlom huya hərwi tay.

²⁶ Nenġeje na, bagwar i ndo mävəlaway wu a Mbəlom nakə dəfənj eye ġədanj ŋgay andaya madzəne kway aye. Nenġeje na, tsəfanjja, mənese andaya mə nenġeje bay, kə ge mezeleme tábey. Nenġeje andza ndo məge mezeleme hay bay, Mbəlom a pa na wal. Mbəlom a pa na mə mbəlom ka ġər i wu hay tebiye. ²⁷ Siye i bagwar hay i ndo mävəlaway wu a Mbəlom, nəteje neheje na, ta kəđaway wu a Mbəlom pat pat. Tə kəđaway naha hərwi mezeleme tay eye təday ada ta kəđay naha hərwi mezeleme i ndo siye hay. Yesu na, nenġeje a ge andza niye tábey. Nenġeje a vəlay naha wu a Mbəlom hərwi ndo hay sik nəte tsa tə mävəle ha ġər ŋgay. I ŋgay na, đə andza niye. ²⁸ Bagwar i ndo neheje tə vəlaway wu a Mbəlom aye neheje bazlam i Musa mapala eye a pa aye, ndo hay tsa, nəteje tə gawa mezeleme. Ane tuk na, ahəl nakə Mbəlom a mbada aye, bazlam nakay kə zla təv i bazlam i Musa mapala eye, a pa bagwar i ndo mävəlaway wu a Mbəlom na, Wawa ŋgay. Nenġeje na, ka təra ŋwalak eye peteh ka tor eye.

8

Yesu nenġeje bagwar i ndo mävəlay wu a Mbəlom

dedek eye

¹ Bazlam nakə ta dedek bagwar eye a sakway mət̄sike aye na, anan̄: Bagwar i ndo mävəlaway wu a Mbəlom andaya andza nakay. Nən̄geye na, i kway. Nən̄geye mandza eye ka təv mändze i Bəy mə mbəlom, tə həlay i mänday i Mbəlom Bəy Maduweŋ ka gər i wu hay tebiye mə mbəlom. ² Nən̄geye bagwar i ndo mävəlay wu a Mbəlom a ge məsler na, ma təv nakə tsədəŋŋa Mbəlom mandza eye mə d̄əma aye. Ahəl niye ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye tə gawa məsler na, mə madzawadzawa i mädəslay ha gər a Mbəlom nakə ndo a lambad̄ aye. Ane tuk na, təv nakə Yesu faya ma giye məsler mə d̄əma aye na, mə mbəlom, təv nakə d̄edəŋ eye. Maa ge na, Bəy Maduweŋ bəna ndo zezeŋ bay.

³ Bagwar i ndo mävəlaway wu a Mbəlom tebiye, kwa way tə pa na hərwi mävəlay naha wu kəriye ada məkəday naha wu a Mbəlom. Bagwar i ndo mävəlay wu a Mbəlom kway bəbay na, wu andaya nakə m̄a vəlay naha a Mbəlom aye dərma. ⁴ Kə ge nən̄geye ka mändzibəra na, ma təriye ndo mävəlay wu a Mbəlom bay hərwi neheye ka mändzibəra aye 6a faya ta vəleye wu a Mbəlom aye nət̄eye andaya tsiy andza nakə bazlam i Musa mapala eye a tsik aye. ⁵ Ahəl nakə Musa ma lambadiye madzawadzawa niye aye, Mbəlom a gwaday: «Zəba faya lele, do lambad̄ gay nakə ka lambadiye na, andza nakə na bəzaka ha mə mahəmba aye.» Ndo mävəlay wu a Mbəlom neheye na, ta ge məsler mə gay eye nakay. Ane tuk na, gay nakay na, mandzəkit bo i bəmalə nakə d̄edəŋ eye mə mbəlom

aye.* ⁶ Andza nakay ka zəbakwa ka məsler i Kəriste na, a ze ha məsler i ndo məvəlaway wu a Mbəlom neheye. Nengeye ma miye tay ha ka bo ndo hay ta Mbəlom hərwi ada Mbəlom mâ ɓar dzam nakə a ze dzam nakə ahəl niye hərwi wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye ma məbere dzam nakay aye na, a ze wu neheye ahəl niye aye haladzay.

⁷ Tadə məbere dzam† nakə makurre eye mənese andaya faya bay aye na, Mbəlom ma ɓariye dzam masulo eye bay. ⁸ Ane tuk na, ka zəbakwa faya na, a sla wuray bay hərwi Mbəlom faya ma matay ha mənese a ndo hay. A gwadətay:

«Tsənum, maa tsik me na, neɓ Bəy Maduweɓ.

Həlay eye ma deyeweye

na ɓariye dzam wedeye

ta slala i Israyel hay ada ta slala i Yahuda hay.

⁹ Dzam nakə na ɓariye aye na,

andza nakə na ɓar ta bəba təte tay hay bay.

A həlay nakə na həla tay ahaya tə həlay ga eye

abəra mə Ezipt aye na,

bo tay eye tə gər tay ta nas ha Dzam Guram eye

nakə na ɓar ta nəteye aye.

Hərwi niye na gər tay ha.

Maa tsik bazlam andza nakay na, neɓ Bəy

Maduweɓ.

¹⁰ Bəy Maduweɓ Mbəlom a gwad:

Dzam nakə na ɓariye ta ndo i Israyel hay aye a

həlay niye na, anaɓ:

Na piye bazlam ga mapala eye a dərev tay,

* **8:5** Madayaw abəra ma Ezipt 25.40. † **8:7** Zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 24.3-8.

na watsiye bazlam ga mapala eye a mædzal
gær tay,
na tæriye Mbælom tay
ada næteye ta tæriye ndo ga hay.

11 Ndæray andaya ma diye ma tætikateye a ndo siye
aye, ma gwadiye:
“Dumara, særum Bøy Maduweŋ eye”, andaya
bay,
hærwi ndo hay tebiye ta særiye ga,
kwa bagwar hay, kwa neheye makætsa eye
hay aye.

12 Na pæsatay ha mænese tay,
tæ mezeleme tay, ma meŋaweje a gær sa bay.†»

13 Mbælom a tsik ka mæbere Dzam Wedeye na,
andza mægwede Dzam Guram eye gædan ŋgay an-
daya sa bay. Ka sækwa ha wu nakæ ka tæra
guram eye ada ma dzæniye ka wuray sa bay aye na,
mazlambar ma dziye.

9

Tsæved dedek eye hærwi mædæslay ha gær a Mbælom

1 Ma dzam nakæ kurre aye na, bazlam mapala
eye hay andaya, neheye ta datay ha a ndo hay
tsæved i mædæslay ha gær a Mbælom aye. Tæv andaya
dærmak nakæ ndo hay ta lambad hærwi maduwluy
me a Mbælom mæ dæma aye. 2 Gay niye ta lambad
na, tæ peteked. Gay kurre eye na, tæ zalay tæv
tsædanŋa eye. Tæ pa a dæma lalam bagwar eye ta
hawal eye hay tasæla ta ako eye fataya ada tabal
tæ peŋ mapa eye faya nakæ tæ vælaway faya wu a
Mbælom aye. 3 Peteked a ŋgæna ha tsælak niye ta

† 8:12 Zeremi 31.31-34.

tsəlak neŋged nakə kame aye. Tə zalay a tsəlak niye na, təv nakə a ze siye hay tebiye tə tsədaŋŋa aye. ⁴ Tə pa a təv niye na, wu nakə tə ŋgar ta gura tə fəkawa faya wu nakə a ze hunŋa aye. Tə pa a dəma zlaŋgatsa dərmak. Zlaŋgatsa niye na, mambuza eye tebiye ta gura, tə zalay zlaŋgatsa i məbere dzam. Ma zlaŋgatsa niye səra i gura andaya mə dəma dərmak. Ma səra eye niye na, makwala nakə tə zalay *man** aye mə dəma. Sakwal i Aron nakə a dūda, a pa slambah aye mə dəma dərmak, tə beleler hay sulo neheye Mbəlom a watsa faya bazlam mapala eye hay ahəl nakə a bar dzam ta ndo ŋgay hay aye. ⁵ Ka gər i zlaŋgatsa niye na, ta lambad wu hay sulo, tə pa faya. Tə zalatay a wu niye hay na, *kerubiŋ* hay, faya ta datay ha məzlaḅ i Mbəlom a ndo hay. Ta həndək ha gwezleviyek tay hərwi madərəzle na təv nakə tə vəlaway naha faya wu a Mbəlom hərwi ada Mbəlom mâ pəsətay ha mezeleme i ndo neheye tə ge aye. Ane tuk na, na diye ha wu neheye pendek pendek anəke bay.

⁶ Wu niye hay malambada eye tsiy na, ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ti yawa pat pat a gay makurre, tə gawa məsler tay pat pat mə dəma.

⁷ Tsəlak masulo eye maa yawa a dəma na, bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom nəte ŋgweŋ. A yawa a dəma na sik nəte ka məve. Ma diye a dəma na, kutoŋ ma zliye bambaz i gənaŋw a həlay ma vəleye a Mbəlom hərwi ada Mbəlom mâ pəsay ha mənese nakə a ge aye ada nakə siye i ndo hay tə ge ta mədzal gər tay bay aye. ⁸ Məsəfəre Tsədaŋŋa eye

* **9:4** *Man* na, makwala nakə Mbəlom a vəlatay a Israyel mə makulkwandah aye. Zəba ma Madayaw abəra ma Ezipt 16.13-15; 31.

faya ma ďakway ha tã wu neheye na, kã ge tsalak makurre andaya huya na, tsãved nakã ndo hay ta diye ha a tãv nakã a ze siye i tãv hay tã tsãďanŋa aye na, mahãndãka eye bay. ⁹ Mandzãkit bo i wu neheye a ďã ha na, wu neheye ti yaw anãke aye. Faya ma ďakway ha na, wu neheye ta vãleye a Mbãlom aye, tã bambaz i gãnaw nakã ta vãleye aye ta sliye faya matãra ha ďãrev i ndo hay ŋgwalak eye hay ka ďãre i Mbãlom bay. ¹⁰ Wu neheye faya ta tãtikakweye na, ka gãr i wu mãnday, wu mãsay ada ka gãr i mãbere wu hay na, kãkay ďekďek tsa. Wu neheye na, wu i ndo i mãndzibãra ďekďek, ma ndziye tsekwenŋ tsa hus a pat nakã Mbãlom ma mbãďiye ha wu hay tebiye aye.

¹¹ Anãke na, Kãriste ki yaw tsiy. Nẽŋgeye bagwar i ndo mãvãlaway wu a Mbãlom. Wu neheye ŋgwalak eye faya ka hutakweye na, ka hutakwa mã hãlay ŋgay. Nẽŋgeye ki ye a tãv nakã bagwar eye a ze madzawadzawa i mãďãslay ha gãr a Mbãlom nakã ahãl niye aye, tãv niye na, lele haladzay. Ma lambaď tãv niye na, ndo hay bay, andaya ka mãndzibãra bay. ¹² Kãriste ki ye a tãv niye, kã fãlãkwa a tãv nakã a ze siye hay tã tsãďanŋa aye. Kã zla bambaz i vo'ar tã bambaz i wawa i sla ka hãlay bay. Duh a fãlãkwa a ďãma na, a zla bambaz ŋgay eye nakã a mbãďã ha aye, a ye sik nãte ka ndãv. Andza niye kã tãma kway ahaya abãra mã mezeleme ka tor eye.

¹³ Ahãl niye na, tã kãďãwa vo'ar hay, merisla hay, ta gwatsakawa bambaz eye ka ndo neheye nãteye tsãďanŋa kame i Mbãlom bay aye. Tã kãďãwa sla wawa eye dãrmak, tã dulawa na, ada bãtekwew malãmãts eye na, tã faďãwa ka ndo hay. Andza

niye, ndo neheye tã ge mænese aye na, bo tay ka tãra tsãdanŋa andza nakã a say a bazlam tay mapala eye. ¹⁴ Kã ge andza niye na, bambaz i Yesu Kãriste a ze ha ta gãdan bãdaw? Kãriste, neŋgeye na, kã ge mezeleme bay, kã zla bo ŋgay, kã vëlay a Mbëlom ta gãdan i Mäsëfãre Tsãdanŋa eye. Mäsëfãre niye ma ndziye na, ka tor eye. Bambaz ŋgay a tãra ha dãrev kway tsãdanŋa hãrwi ada wu neheye ŋgwalak eye bay ta diye kway ha a mädahan aye na, kã gakwa sa bay. Ane tuk na, kã gakwa ðuh na, mäsler i Mbëlom, neŋgeye nakã ma ndziye ka tor eye aye.

¹⁵ Hãrwi niye Kãriste, neŋgeye ndo mäsãre tay ha ka bo ndo hay ta Mbëlom hãrwi Mbëlom kã ßar Dzam Wedeye ta nãteye. Hãrwi niye, ndo neheye Mbëlom a zalatay aye na, ta hutiyë wu neheye ŋgwalak eye Mbëlom a gwad ma vëlateye aye. Ta hutiyë ka tor eye. Ma giye bo na, hãrwi Kãriste kã mät hãrwi ndo neheye tebiye ta nas ha Dzam Guram eye tã mezeleme tay aye. Ahël nakã a mät aye kã tãma tay ahaya abãra mã mezeleme.

¹⁶ Tadã ndoweye a gwad: «Na mät na, ŋgënum ha wu ga hay» na, ndo niye mã mät tãday ada ta ŋgëniye ha. ¹⁷ Ahël nakã kã mät aye na, bazlam ŋgay ma hutiyë gãdan. Tadã ndoweye andaya tã dãre na, wu nakã a gwad aza ka ŋgënumeye ha aye na, ta ŋgëniye ha zuk bay. ¹⁸ Hãrwi niye, kwa dzam makurre a ge bo na, ta mbãda ha bambaz tãday bãna ma giye bo bay. ¹⁹ Ahël niye na, Musa a ðatay ha bazlam mapala eye nakã Mbëlom a vëlay aye a ndo hay aye tãday. Tsa na, a zla bambaz i sla wawa eye, i vo'ar a dzapa ha ta yam. A zla hawal ta gugumanŋ ndozza eye a tãlãka ha a

bambaz, a gwatsaka ka d̄erewel i bazlam mapala eye ada a gwatsaka ka ndo hay tebiye. ²⁰ Ah̄l nak̄a faya ma gwatsakiye na, a gwad̄: «Nakay na, bambaz nak̄a Mb̄lom a ɓar ha dzam ta n̄kurom aye. A gwad̄akum r̄humay ha ḡar.†» ²¹ Musa ka gwatsaka bambaz ka madzawadzawa i m̄d̄s̄lay ha ḡar a Mb̄lom niye ta lambad̄ t̄a peteked̄ aye d̄ermak ada ka gwatsaka ka wu neheye t̄a gawa ha m̄sler h̄arwi m̄d̄s̄lay ha ḡar a Mb̄lom aye tebiye. ²² Andza nak̄a bazlam mapala eye a tsik aye na, mats̄la wu hay tebiye ta gwatsakawa faya bambaz ada m̄a t̄ara ts̄d̄aŋŋa. Ta mb̄da ha bambaz bay na, Mb̄lom ma p̄siye ha mezeleme bay.

Bambaz i K̄riste ma bariye ha mezeleme i ndo hay

²³ Ts̄ved̄ nak̄a Musa a t̄atikawatay a ndo hay ah̄l niye na, mandz̄akit bo i wu neheye dedek eye m̄a mb̄lom aye. Kutoŋ lele m̄a t̄ara ha wu hay tebiye ts̄d̄aŋŋa andza nak̄a bazlam i Musa a tsik aye. Ane tuk na, h̄arwi mat̄are wu neheye dedek eye m̄a mb̄lom aye ts̄d̄aŋŋa na, kutoŋ m̄av̄le wu nak̄a a ze bambaz i ḡanaw aye. ²⁴ Siye i ndo m̄av̄laway wu a Mb̄lom ti yawa a gay i gugumaŋ nak̄a ndo hay ta lambad̄ aye ada gay niye na, mandz̄akit bo i t̄av̄ nak̄a Mb̄lom m̄a d̄ama aye d̄ekd̄ek tsa. Ane tuk na, K̄riste, neŋgeye na, ki ye a t̄av̄ nak̄a Mb̄lom mandza eye m̄a d̄ama aye, neŋgeye kame i Mb̄lom h̄arwi kway. ²⁵ Bagwar i ndo m̄av̄laway wu a Mb̄lom a yawa a t̄av̄ nak̄a a ze siye hay t̄a ts̄d̄aŋŋa aye na, ka m̄ave, ka m̄ave,

† **9:20** Madayaw ab̄era ma Ezipt 24.3-8.

a yawa a zlaw a bambaz i gənwaw ka həlay bəna bambaz ŋgay eye bay. Kəriste na, a vəl ha bo ŋgay, neŋgeye a vəl ha bo ŋgay sik nəte bəna ka məve ka məve andza bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom bay. ²⁶ Tadə mâ ge andza niye, kwa ka gər nakə Mbəlom a ge məndzibəra aye na, həbe atay ma siye dəretsətseh haladzay. A yaw a həlay nakay ka mandəve eye sik nəte, a vələy ha bo ŋgay a Mbəlom hərwi ada mâ zla mezeleme abəra ka ndo hay ka tor eye. ²⁷ Kwa way ma mətiye sik nəte, ma dəba eye na, Mbəlom ma geye sariya. ²⁸ Andza niye, Kəriste bəbay a mət sik nəte. A vələy ha bo ŋgay a Mbəlom hərwi məzle mezeleme abəra ka ndo hay. Ma maweye sik nəte. Ma maweye na, hərwi məzle mezeleme abəra ka ndo hay sa bay. Ane tuk na, ma maweye hərwi mətəme tay ha ndo neheye faya ta həbiye na aye.

10

¹ Bazlam i Musa mapala eye na, mezek i wu neheye ŋgwalak eye faya ka hutakweye aye. Nəteye na, wu niye hay bay. Ndo hay tə kədaway wu a Mbəlom hərwi mahəndzədə tə neŋgeye, tə kədaway wu a Mbəlom ka məve ka məve, ane tuk na, a sla faya matəre tay tsədəŋŋa kame i Mbəlom bay. ² Tadə ndo hay ta təra tsədəŋŋa hərwi nakə tə kədaway wu a Mbəlom ta dedək aye na, həbe ta gəriye ha məkəday wu a Mbəlom. Hərwi atay mezeleme tay kə bara sik nəte ka ndəv, mezeleme tay a matayaw a gər bay. ³ Ane tuk na, dūh məkədə wu neheye tə kədaway a Mbəlom aye na, mezeleme tay a matayaw a gər ka məve ka məve,

⁴ Hərwi bambaz i merisla ta vo'ar a sla məbere mezeleme bay.

⁵ Hərwi niye, ahəl nakə Kəriste mazlambar ma deyeweye ka məndzibəra aye na, a gwadəy a Mbəlom:

«A saka tâ kədəka gənaw hay bay,
tâ vəlaka wu mekeleŋ eye bay.

Ane tuk na, ka vələŋ bo hərwi ada nâ vəlaka.

⁶ Məkəde gənaw hərwi məfəkaka naha
ada məkəde wu hərwi məpəse ha mezeleme
na,
a yaka a gər bay.

⁷ Aya, na gwədəka:

Neŋ anan Mbəlom, na yaw ka məndzibəra na,
hərwi ada nâ ge wu nakə a saka aye,
andza nakə mawatsa eye ka gər ga mə dərewel
i bazlam mapala eye aye.* »

⁸ Wu nakə Kəriste a lah mətsike aye na, a gwad:
«A saka tâ kədəka gənaw hay bay, tâ vəlaka wu
mekeleŋ eye bay. Məkəde gənaw hərwi məfəkaka
naha ada məkəde wu hərwi məpəse ha mezeleme
na, a yaka a gər bay.» Kwa wu neheye a pay
bəzay a bazlam mapala eye bəbay na, a yay a gər
a Mbəlom bay. ⁹ Kəriste a gwad sa: «Neŋ anan na
yaw ka məndzibəra na, hərwi ada nâ ge wu nakə a
saka aye.» Andza niye, a mbata ha Dzam Guram
eye, a vəl a dəma tsəved wedeye. ¹⁰ Ka tərakwa
tsədəŋŋa kame i Mbəlom hərwi Yesu Kəriste a ge
wu nakə a yay a gər a Mbəlom aye ada a vəl ha bo
sik nəte dā ka tor eye.

¹¹ Ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye,
nəteye tebiye malətsa eye pat pat ka mäge məsler

* **10:7** Dəmes hay 40.7-9.

tay pat pat. Tə kəɖaway wu huya a Mbəlom. Ane tuk na, wu neheye tə kəɖawa aye na, tə sla məmbete ha mezeleme i ndo hay bay. ¹² Yesu Kəriste na, a vəl bo ŋgay eye sik nəte hərwi məzle mezeleme abəra ka ndo hay ka tor eye. Tsa na, a ndza tə həlay i mənɖay i Mbəlom. ¹³ Anəke na, neŋgeye faya ma həbiye Mbəlom mâ pa ndo mane ɖəre ŋgay hay a hud i sik ŋgay. ¹⁴ Andza niye, a vəl ha bo ŋgay sik nəte ka tor eye, a təra ha ndo ŋgay hay tsəɖaŋŋa kame i Mbəlom. A pa tay ha wal hərwi ŋgay. A təra tay ha ŋgwalak eye hay ka tor eye.

¹⁵ Məsəfəre Tsəɖaŋŋa eye faya ma ɖakweye ha ɖərmak parakka wu neheye na, dedek. A gwad təɖay na:

¹⁶ «Bəy Maduweŋ Mbəlom a gwad:

“Dzam nakə na bəriye ta ndo ga hay a həlay niye aye na, anaŋ:

Na piye bazlam ga mapala eye a ɖərev tay,
na watsiye bazlam ga mapala eye a məɖzal gər tay.”»

¹⁷ Tsa na, a gwad sa:

«Na ma ahaya mezeleme tay a məɖzal gər ga sa bay,
kwa məsler neheye tə ge ŋgwalak eye bay aye.†»

¹⁸ Mbəlom kə pəsətay ha mezeleme i ndo hay tsiy na, məvəlay wu hay a Mbəlom ma dzəniye hərwi məzle mezeleme abəra ka ndo hay sa bay.

Həndzəɖakwa ka təv i Mbəlom

¹⁹ A nəkurom malamar ga hay, ka hutakwa tsəved məfələkwe a təv nakə a ze siye hay tə tsəɖaŋŋa aye na, hərwi bambaz i Yesu nakə a

† **10:17** Hebrœ hay 8.8-12.

mbəda ha aye. ²⁰ Yesu ka ngurada ha peteked nakə kame kway aye. Ka händakakway tsəved wedeye, nakə ka slakweye məfələkwe a dāma aye. Tsəved nakay wedeye na, ka hutakweye ha sifa. Peteked nakə a ngurada ha aye na, andza məgwede bo nakə ta dar na ka mayako mazləmbada eye aye. ²¹ Andza niye, i kway na, bagwar i ndo məvəlay wu a Mbəlom andaya a ləvay gər a gay i Mbəlom. ²² Kə ge andza niye na, händzədəkwa ka təv i Mbəlom tə dərev dedek eye, ta məpe mədzal gər gədan eye ka Mbəlom, hərwi Yesu ka təra kway ha tsədanja tə bambaz ngay ada kə bara kway ta yam tsədanja eye. ²³ Tsikakwa parakka huya nəkway ka pakwa mədzal gər ka wu nakə Mbəlom a tsik aye, kâ dzədəkwa ha mədzal gər kway bay, hərwi wu nakə a gwad ma giye na, huya ma giye andza nakə a tsik aye. ²⁴ Pələkwa tsəved nakə ka vələkweye ha gədan a bo nəte nəte mə walan kway aye hərwi ada kâ wudakwa bo kame kame ada kâ gakwa wu neheye ngwalak eye. ²⁵ Kâ gərakwa ha məhay gər andza ndo siye hay bay. Duh na, vələkwa a bo gədan nəte nəte mə walan kway, wene wene eye hərwi ka sərūm ha pat nakə Yesu Kəriste ma maweye aye na, mazlambar bəse.

²⁶ Ka sərakwa dedek i Mbəlom. Hərwi niye tadə faya ka gakweye mezeleme huya ada ka sərakwa lele ngwalak eye bay na, sərakwa ha wu mekelen eye andaya neheye ta sliye faya məvəle hərwi məmbete ha mezeleme aye na, andaya sa bay tebiye. ²⁷ Tadə ndoweye kə ge mənese andza niye na, mâ dzədzar hərwi Mbəlom ma geye sariya. Sariya niye na, a ge zluwer haladzay, ako gədan

eye ma fəkiye ndo neheye ta rəhay ha gər a Mbəlom bay aye. ²⁸ Ka sərūm ha tadə ndoweye ka rəhay gər a bazlam i Musa mapala eye bay, tadə ndo hay sulo kəgəbay mahkar ta tsik ta dedək kə ge mənese na, ta kədiye na ta sakay naha bay. †
²⁹ Tadə kə ge tə bazlam i Musa andza niye na, dərətsətseh i ndo nakə a zəba ka Wawa i Mbəlom andza wuray kəriye aye na, ma ziye nakay bədaw? Neŋgeye na, kə nas ha bambaz i məbere dzam nakə a təma ahaya abəra mə mezeleme aye dərma. Faya ma tsadəye a Məsəfəre Tsədəŋŋa nakə faya ma dəkweye ha ŋgwalak i Mbəlom aye. ³⁰ Ka sərakwa ndo nakə a gwad:

«Mata gatay dərətsətseh a ndo neheye ta kərah marəheŋ ha gər aye na, neŋ.

Na hamateye a dəma wu tay neheye ŋgwalak eye bay tə ge aye.»

A gwad sa:

«Neŋ, Bəy Maduweŋ na gateye sariya a ndo ga hay. §»

³¹ Mbəlom na, a vəl sifa. Andza niye, tadə sariya kə gəs ndoweye kame i Mbəlom na, dərətsətseh i ndo niye ma ziye wu hay tebiye.

³² Mum ahaya a gər ma kəkay wu nakə a ge bo tə nəkurom ahəl niye ka ŋgatumay makurre eye a dzaydzay i Mbəlom aye. A həlay niye na, ta sakum dərətsətseh haladzay. Ane tuk na, ka səmumay naha a wu hay tebiye. ³³ A həlay siye na, ta tsadakum kame i ndo hay, ta sakum dərətsətseh. A həlay siye ka yum a dərətsətseh i ndo neheye

† **10:28** Zəba mə Bazlam mapala eye masulo eye 19.15. § **10:30** Bazlam mapala eye masulo eye 32.35-35.

tə satay dəretsətseh aye dərmaḳ. ³⁴ Ka sum ka bo dəretsətseh dziye ta ndo neheye tə gəs ha tay a daŋgay aye. Ahəl nakə ndo hay ta buwa fakuma abəra wu kurom hay aye na, ka səmumay naha ta mənḡwese eye, hərwi ka sərum ha wu kurom hay ŋwalak eye andaya a ze siye i wu hay tebiye, ta ndziye ka tor eye.

³⁵ Hərwi niye, kâ gərūm ha mæpe mædzal gər kurom abəra ka Mbəlom bay, hərwi tadə ka rəzlumay a gər huya na, Mbəlom ma vəlakumeye magogoy haladzay. ³⁶ Wu nakə a ye ka bo aye na, səmumay naha ada kâ gum wu nakə a yay a gər a Mbəlom aye, hərwi ada kâ hutum wu nakə a gwad ma vəlakumeye aye. ³⁷ Hərwi niye, Mbəlom a gwad:

«A zəkaw həlay tsekweŋ ndo nakə ma deyeweye na,
ma deyeweye, ma gaweye mahonok bay.

³⁸ Ndo nakə neŋgeye ŋwalak eye ka dære ga aye, kə dzala ha ka neŋ na, ma ndziye ma sifa ka tor eye.

Ane tuk na, tadə kə ma ta dəba na, neŋgeye a yeŋ a gər sa bay.*»

³⁹ Nəkway na, ndo neheye tə ma ta dəba ada tə dze aye bay. Duh nəkway na, ndo neheye tə pa mædzal gər tay ka Mbəlom aye. Andza niye, ka hutakweye sifa ka tor eye.

11

Ndo neheye ahəl niye tə pa mædzal gər ka Mbəlom aye

* **10:38** Habakuk 2.3-4.

¹ Mæpe mædzal gær ka Mbəlom na, mæsər ha ta dedek wu neheye faya ka təkakweye dære aye na, ka hutakweye. Kwa tadə ka ɲgatakway tə dære kway bay bəbay na, ka sərakwa ha ta dedek andaya.

² Ndo neheye ahəl niye ta dzala ha ka Mbəlom andza niye. Hərwi niye ta yay a gær a Mbəlom.

³ Hərwi mæpe mædzal gær kway ka Mbəlom na, ka sərakwa ha kwetseh kwetseh Mbəlom a ge wu hay tebiye tə bazlam ɲgay nakə a tsik aye. Andza mægweđe wu neheye tebiye faya ka ɲgatakweye ka mändzibəra aye na, tə yaw abəra mə wu neheye dære i ndo zezen ɲgatay bay aye.

⁴ Hərwi mæpe mædzal gær ɲgay ka Mbəlom na, Abel a kəday wu a Mbəlom a ze ha wu i Kayin nakə a vəlay a Mbəlom aye. Mbəlom ka zambaday. A gwad nengeye ndo ɲgwalak eye kame ɲgay, hərwi Mbəlom ka təma wu nakə a kəday aye. Kwa Abel kə mət bəbay, faya ta tsikakweye labara ɲgay huya hərwi nakə a dzala ha ka Mbəlom aye.*

⁵ Hərwi mæpe mædzal gær ɲgay ka Mbəlom na, Henok kə mət bay, Mbəlom a zla na a mbəlom. Ndəray kə ɲgatay a Henok sa bay hərwi Mbəlom kə zla na. Bazlam i Mbəlom a gwad na, ahəl nakə Mbəlom kə zla na Henok zuk bay aye na, Henok a yay a gær a Mbəlom.†

⁶ Ze mædzal ha ka Mbəlom na, ndəray ma sliye madayay a gær a Mbəlom bay. Ndo nakə a say mahəndzəde ka təv i Mbəlom aye mâ dzala ha faya nengeye andaya. Mâ sər ha na, nengeye faya ma vəlateye magogoy a ndo neheye ta pəliye na aye.

* **11:4** Zəba mə Madazlay i wu hay 4. 3-10. † **11:5** Zəba mə Madazlay i wu hay 5.18-14.

⁷ Hərwi mədzele ha ka Mbəlom na, Nuhu a rəhay ha a gər a bazlam i Mbəlom. Mbəlom kə tsikay kurre ka wu neheye ta giye bo aye kurre. Ndəray kə ɲgatay dāda a wu niye hay bay, ane tuk na, ka rəhay ha gər a wu nakə Mbəlom a tsikay aye. A lambad kwalalaɲ i yam bagwar eye andza nakə Mbəlom a tsikay aye, a fələkwa a dəma ta ndo i gay ɲgay hay tebiye, ta təma Məpe mədzaɲ gər nakə a pa ka Mbəlom aye a dā ha mede i siye i ndo hay na, ɲgwalak eye bay hərwi ta pa mədzaɲ gər ka Mbəlom bay.†

⁸ Hərwi məpe mədzaɲ gər ɲgay ka Mbəlom na, Abraham a rəhay ha gər a Mbəlom aye, a lətse a ye a gəma nakə Mbəlom a gwad ma vəleye, ma təriye i ɲgay aye. Kwa kə ɲgatay a gəma eye bay bəbay na, ki ye a dəma. § ⁹ Hərwi məpe mədzaɲ gər ɲgay ka Mbəlom na, a ndza ma gəma nakə Mbəlom a gwad ma vəleye aye. A ndza mə dəma na, neɲgeye madurlon eye, a ndzawa mə gay nakə ta lambad ta gugumaɲ aye. Hulfe ɲgay Izak ta Zakob nəteye neheye Mbəlom a gwad ma vəlateye gəma niye aye dərmaɲ tə ndzawa mə dəma na, mə gay nakə ta lambad ta gugumaɲ aye dərmaɲ. ¹⁰ Abraham a ge andza niye na, a təkay dərə a gəma nakə ma ndziye bəɲbəɲ* ma dədiye bay aye. Maa ləva ha bo ta gəma niye na, bo i Mbəlom eye ɲgway, maa dəzl na, neɲgeye.

¹¹ Hərwi məpe mədzaɲ gər ɲgay ka Mbəlom na, Sara kwa neɲgeye guram eye tsiy bəbay na, kə

† **11:7** Zəba mə Madazlay i wu hay 6.9–9.29. § **11:8** Zəba mə Madazlay i wu hay 12.1. * **11:10** A tsik na, Zerozelem wedəye, zəba ka mede 16 ada ma Hebrøe hay 12.22.

huta gədan məwe wawa. A sər ha ta dedek wu nakə Mbəlom a gwad ma vəleye na, ma vəleye.†
 12 Hərwi niye Abraham, neŋgeye guram eye tsiy kə wa wawa ada wawa i hud ŋgay hay ta wa bo haladzay andza wurzla neheye ka magərmbəlom aye ada andza hewiyen mə magayam a pasla bo bay.

13 Ndo neheye tebiye tə mət ma məpe mədzał gər ka Mbəlom aye, nəteye na, ta huta wu nakə Mbəlom a gwad ma vəliye bay. Ane tuk na, tə sər wu neheye Mbəlom a gwad ma giye aye na, ma giye bo. Hərwi niye dərev tay a ŋgwasə. Tə tsik parakka nəteye na, madurlon eye hay, gay tay andaya ka məndzibəra bay.‡ 14 Ndo neheye tə tsik andza niye na, tə də ha nəteye faya ta həbiye gəma tay a nəteye. 15 Ta dzala ka təv nakə ti yaw abəra mə dəma aye bay. Tadə ta dzala andza niye na, ta pəliye tsəved məme a təv nakə ti yaw abəra mə dəma aye. 16 Ane tuk na, andza niye bay, duh ta pəla na, təv nakə a ze ha neŋgeye nakə ma dəba aye, andza məgwede nakə mə mbəlom aye. Hərwi niye a yay a gər a Mbəlom t̄a zalay Mbəlom tay. Andza niye, kə ləvatay ha bo ta gəma.

17 Hərwi məpe mədzał gər ŋgay ka Mbəlom na, Abraham a vəlay Izak a Mbəlom. A say a Mbəlom mazəbe ka mədzał gər i Abraham. Hərwi niye a tsətsah faya m̄a vəlay Izak. Abraham a təma məge andza niye. Ane tuk na, 6a Mbəlom kə gwad̄ay ma hutiyə wu. 18 Mbəlom a gwad̄ay: «Hulfe yak dedek eye ma deyeweye na, ma hulfe i wawa

† 11:11 Zəba mə Madazlay i wu hay 18.10. ‡ 11:13 Zəba mə Madazlay i wu hay 23.4.

yak Izak. §» 19 Abraham a dzala: «Mbəlom na, gədanŋ ɲgay andaya mələtse ahaya Izak abəra ma mədahaŋ.» Ta dedək a təra andza Izak kə mət ada kə lətsew abəra ma mədahaŋ.

20 Hərwi məpe mədzal gər ɲgay ka Mbəlom na, Izak a pa ɲgama ka Zakob ta Ezayu. A tsik ka wu nakə ma giye bo ta nəteye kame aye.*

21 Hərwi məpe mədzal gər ɲgay ka Mbəlom na, Zakob ma mətiye na, a pa ɲgama ka wawa i Yusufa hay, nəte ta nəte. A lətse ta doŋgwar, a dəslay naha gər a Mbəlom. †

22 Hərwi məpe mədzal gər ɲgay ka Mbəlom na, Yusufa ma mətiye na, a tsikatay a Israyel hay, a gwadətay kame na: «Ka deyumeye abəra mə Ezipt.» Ada aza ta giye ha ta mətasl ɲgay hay kəkay na, kə tsikatay. ‡

23 Hərwi məpe mədzal gər tay ka Mbəlom na, bəba i Musa hay ahəl nakə tə wa na Musa aye na, tə ɲgaha na kiye mahkar. Ta zəba faya na, wawa tay a le haladzay. Ta dzədzaray a bazlam i bəy nakə a tsik aye bay. §

24 Hərwi məpe mədzal gər ɲgay ka Mbəlom na, ahəl nakə Musa a ge gawla aye na, a say ta gwaday: «Musa neŋgeye wawa i dem i bəy i Ezipt» na, a say bay. 25 A zay ha məse dəretsətseh ta ndo i Mbəlom hay tə bəmalə nakə ma ndziye ma məŋgwese tsekwenŋ ada ka rəhay gər a Mbəlom bay aye.* 26 A sər

§ 11:18 Zəba mə Madazlay i wu hay 21.12; 22.1-14. * 11:20

Zəba mə Madazlay i wu hay 27.1-40. † 11:21 Zəba mə Madazlay i wu hay 47.29-31. ‡ 11:22 Zəba mə Madazlay i wu hay 50.24.

§ 11:23 Zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 2.1-2. * 11:25 Zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 4.19-23.

ha, a zay ha ndo hay tâ tsadáy andza nakə tə tsadáy a Kəriste aye tə bəmalə nakə ma hutiyə zlele i gəma i Ezipt aye. A dzala andza niye na, hərwi faya ma təkay dəre a wu nakə Mbəlom a gwad ma vəleye aye.

²⁷ Hərwi məpe mədzal gər ngay ka Mbəlom na, Musa a ye abəra ma Ezipt. Ka dzədzaray a mevel i bəy bay. Kə ndza bəḅbəḅ andza ma ḅgateyē a Mbəlom, ndo nakə ndəray a ḅgatay dāda tə dəre bay aye.

²⁸ Hərwi məpe mədzal gər ngay ka Mbəlom na, a dazlay a məge magurlom i Pak aye. A gwadatay a ndo i Israyel hay tâ gwatsaka bambaz ka məged tay hərwi ada gawla i Mbəlom ki yaw ma kədiye malkwara i wawa hasləka eye i ndo i Ezipt hay na, m̄ kəd malkwara tay hasləka eye hay bay.†

²⁹ Hərwi məpe mədzal gər tay ka Mbəlom na, Israyel hay tə tas abəra mə Bəlay Ndozza eye. Ahəl nakə ndo i Ezipt hay a satay mətese dərmak aye na, bəlay a ma ka bo a həl tay ha tebiye.‡

³⁰ Hərwi məpe mədzal gər i Israyel hay ka Mbəlom na, zleḏ i gəma i Zeriko a mbəzl. Ndo i Israyel hay tə tawa na gəma niye məhəne məkwa matasəla eye na, zleḏ niye a mbəzl.§

³¹ Hərwi məpe mədzal gər ngay ka Mbəlom na, Rahab ḅgwas nakə a gawa madama, ta kəd na bay andza ndo i Zeriko neheye ta rəhay gər a Mbəlom təbey aye hərwi ka təma tay ha Israyel neheye ti ye mata zəbaw Zeriko ta məkal aye.*

† **11:28** Zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 12.21. ‡ **11:29** Zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 14.21-31. § **11:30** Zəba mə Zozowe 6.12-21. * **11:31** Zozowe 6.12-21.

³² Na tsikiye na, sa mey? Həlay eye a sla mətsikakum ka gər i Zedeyon†, Barak‡, Somson§, Zefte*, Davit, Samuyel ada ta ndo məde ha bazlam i Mbəlom na, həlay eye andaya bay. ³³ Nəteye dərmak, hərwi məpe mədzal gər tay ka Mbəlom na, tə ge vəram ta gəma siye hay, ada ta sla ka gəma niye hay aye. Ta ge wu nakə dedek eye, ta huta wu nakə Mbəlom a gwad ma vəlateye aye, ta dərəzlay ka bazlam a zil hay hərwi ada tâ gatay wuray bay. ³⁴ Ta mbata ha ako nakə faya ma fəkiye ta gədan haladzay aye. Ahəl nakə a satay a ndo hay məkəde tay ha ta maslalam aye na, ta təma fataya abəra. Ta ge bəle, ane tuk na, Mbəlom kə vəlatay gədan. Nəteye slagama eye hay, ta həhar sidzew i bərakəzan hay. ³⁵ Nğwas hay ta nğatatay a ndo tay neheye tə mət aye sa, nəteye ta sifa aye. Ndo siye hay tə satay dəretsətseh. Həbe ta gwad nəmaa gəriye ha məpay bəzay a Mbəlom. Ane tuk na, a satay mətəme bay, a satay məməte mə dəretsətseh hərwi ada Mbəlom mâ lətsa tay ahaya abəra ma mədahan ada tâ huta sifa nğwalak eye a ze nakay.†

³⁶ Ndo siye hay sa na, tə nğwasa fataya, tə ndaəa tay ha ta mandalaəa, tə dzawa tay ha tə tsalalaw, ta dərəzl tay ha a gay i danğay. Andza niye, ta səmay naha bənbəh. ³⁷ Siye i ndo mekelən eye hay tə kəd tay ha tə kwar. Siye hay ta dəs tay ha ka bo abəra morkotsok. Siye hay tə kəd tay ha ta maslalam. Siye hay gay tay andaya bay, ta

† **11:32** Zəba mə Ndo i sariya hay 6.11. ‡ **11:32** Zəba mə Ndo i sariya hay 4.6. § **11:32** Zəba mə Ndo i sariya hay 13. * **11:32** Zəba mə Ndo i sariya hay 11.1. † **11:35** Zəba ma 1 Bəy hay 17.17-24; 2 Bəy hay 4.18-37.

dzædzawa so, nətəye mətawak eye hay. Tə pawa ka bo mbal i təbən hay ta məkwets i wak hay. Ndo hay ta hərəwatay ha, tə gawatay dəretsətseh. ³⁸ Ta dzædzawa mə makulkwandah, ada mə mahəmba hay, tə hənawa ma lar hay ada ma bəd hay. Ndo neheye na, ta ye ka bo ta məndzibəra nakay bay.

³⁹ Ndo neheye tebiye nətəye ta pa mədzał gər ka Mbəlom ada andza niye nətəye tə yay a gər a Mbəlom. Kwa andza niye bəbay na, ta huta wu nakə Mbəlom a gwađ ma vələteye a ndo hay aye bay, ⁴⁰ hərwi Mbəlom kə dzala ada kə pa hərwi kway wu ɲgwalak eye a ze i siye i ndo neheye tə huta aye. A say a Mbəlom tâ təra ɲgwalak eye ka bo dziye tə nəkway.

12

Melkisedek ndo məvələway wu a Mbəlom

¹ Nəkway na, ndo neheye tebiye tə pawa mədzał gər ka Mbəlom ta lawara kway, faya ta đakway ha ma kəkay nakə nəkway bəbay ka pakweye mədzał gər ka Mbəlom aye. Hərwi niye, kalakwa ha ka bo abəra wu neheye tebiye faya ta gakweye me ka mede kame aye ada ta mezeleme nakə ma miye kway ha ta dəba aye, ada hwayakwa mahway nakə Mbəlom a gwadałkway hwayum aye, madagər mâ gakway bay. ² Zəbakwa kame ka Yesu. Neɲgeye nakə a vələkway tsəved ka pakwa faya mədzał gər ka neɲgeye aye, mata laka kway ha hus ka mandəve eye na, neɲgeye. Ka təma məməte ka mayako mazləlmbada eye. Horoy kə gay məməte ka mayako mazləlmbada eye bay hərwi a sər ha dərev ma ɲgwasiye ta məɲgwese nakə Mbəlom

a ləva ha bo hərwi ŋgay aye. Anəke neŋgeye mandza eye tə həlay i mənday i təv məndze i bəy i Mbəlom. ³ Dzalum ka neŋgeye lele ma kəkay nakə ndo i mezeleme hay tə nəy dərə aye ada ma kəkay nakə a səmay naha a dərətsətseh nakə tə say aye. Dzalum ka neŋgeye hərwi ada dərəv mâ ye fakuma abəra bay, ada kâ gum bəle bay.

⁴ Ka gumeye vərəm tə mezeleme, ane tuk na, hus ka məməte bay. Aya ane dərəv mâ ye fakuma abəra bay. ⁵ Ka mətsum ha gər tə bazlam neheye Mbəlom a tsikakum hərwi məmakum naha dərəv aye daw? A tsikakum me andza bəba ma tsikeye me a wawa ŋgay, a gwad:

«Wawa ga, Bəy Maduweŋ Mbəlom kə tsikaka ka makəte na,

kâ zəba faya andza wu kəriye bay.

Kə maka ha maŋgok na,

dərəv mâ ye faka abəra bay,

⁶ hərwi faya ma tsikateye ka makəte na,

a ndo neheye a wudā tay aye.

Ma ndabiye na,

ndo neheye tebiye ta təra wawa ŋgay hay aye.*»

⁷ Andza niye, səmumay naha a dərətsətseh bəŋbəŋ hərwi ada kâ sərūm wu nakə Mbəlom a kəta kurom ha aye. Dərətsətseh nakay a dā ha na, Mbəlom kə həl kurom hərwi ada kâ tərūm wawa ŋgay hay. Wawa andaya nakə bəba ŋgay ma tsikeye ka makəte bay aye na, andaya daw? Andaya bay! ⁸ Mbəlom faya ma kətiye wawa ŋgay hay tebiye. Tadə kə tsikakum ka makəte bay na,

* **12:6** Dzeke hay 3.11-12.

nəkurom wawa ŋgay hay bay, nəkurom madazla hay. ⁹ Bəba hay ka məndzibəra nakay, ta kəta kway ada ka rəhakwa tay ha gər. Ada sadzək ka rəhakway ha gər a Bəba kway nakə mə mbəlom aye bədaw? Tadə ka rəhakway ha gər na, ka hutakw-eye sifa.

¹⁰ Bəba kway hay ka məndzibəra, nəteye ta kətiye kway na, həlay tsekweŋ tsa andza nakə ta zəba faya lele aye. Ane tuk na, Bəba kway nakə mə mbəlom aye, neŋgeye ma kətiye kway hərwi ada m̄ dzəna kway ada ka tərakwa tsədaŋŋa andza neŋgeye huya. ¹¹ A həlay nakə faya ta kətiye kway aye na, a wur fakwaya, məŋgwese andaya mə dərev kway bay. Aza kame, ndo neheye ta təma makəte aye na, ta giye wu nakə a yay a gər a Mbəlom aye ada dərev tay ma ndziye zay.

Matətike ta məge dəf

¹² Kə ge andza niye na, ndudum ha həlay kurom neheye madagər eye hay aye, gurmets kurom t̄a ge bəle bay. ¹³ Lambadum tsəved fehe lele hərwi sik kurom hay hərwi ada ndo neheye faya ta dzəgədasliye na, sik tay m̄ səkah mənese bay, ane tuk na, t̄a mbəl.

¹⁴ Gum gədaŋ məndze zay ta ndo hay tebiye, gum gədaŋ ada mede kurom m̄a yay a gər a Mbəlom. Kə ge andza niye bay na, ndəray ma ŋgateye a Bəy Maduweŋ bay. ¹⁵ Gum metsehe, ndəray m̄a kərah ŋgwalak i Mbəlom bay. Gum metsehe, ndəray mə walaŋ kurom m̄a təra andza dərizl i gərdaf nakə tələneŋe, a ndzohw faya ma gəliye, ma kwasateye gər a ndo hay aye bay. Slala i ndo niye ma nasiye ha siye i ndo hay mə walaŋ

kurom. ¹⁶ Gum metsehe, ndəray mə walaŋ kurom mâ ge wu nakə ŋwalak eye bay aye bay. Rəhumay ha gər a wu i Mbəlom. Kâ tərūm andza Ezayu nakə hərwi daf sik nəte na, a səkəm ha magedze ŋgay aye bay. ¹⁷ Ka sərūm ha ma dəba eye na, a say mambəde ha mədzał gər i bəba ŋgay ada mâ pa faya ŋgama. Ane tuk na, bəba ŋgay a kərah. Ezayu a pəla tsəved kwa ta mətūwe bəbay na, wewer mekeləŋ eye andaya hərwi mambəde ha wu nakə a ge aye bay.†

¹⁸ Sərūm ha təv nakə nəkurom malətse faya kame i Mbəlom aye na, andza mahəmba nakə ahəl niye Israyel hay tə lətse faya tə lamay tə həlay aye bay. Ta ŋgatay a ako faya ma təmiye zləkəf zləkəf, ta ŋgatay a ləvəŋ, dəre a zəba bay, ta ŋgatay a mətəsl nakə a vəzl ta gədaŋ aye. ¹⁹ Ta tsəne maləve i tolom, ta tsəne maləve i mətəsike me i Mbəlom. Tə tsəne maləve i mətəsike me niye na, tə ge amboh mətəsike me niye mâ tsikatayaw sa bay, ²⁰ hərwi wu nakə a tsikatay aye na, tə sla faya məsəmay naha bay. Mbəlom a gwadətay: «Ndoweje kə lamay a mahəmba nakay, kwa maa lamay gənaw, kwa way kalum na tə kwar ada kədum na.‡» ²¹ Wu neheye Mbəlom a bəzatay ha aye na, ka dzədzar tay ha. Kwa Musa, a gwad: «Zluwer a geŋ, na dzədzariye.Š»

²² I kurom na, andza niye bay! Nəkurom i kurom ka həndzədum na, ka mahəmba i Siyən, gəma i Mbəlom nakə ma vəliye sifa aye, Zerozelem

† **12:17** Zəba mə Madazlay i wu hay 25.29-34. ‡ **12:20** Madayaw abəra ma Ezipt 19.12-13. § **12:21** Zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 19.12; Bazlam mapala eye masulo eye 9.19.

nakə mə mbəlom aye. Gawla i Mbəlom hay hal-adzay mahaya gər eye mə dəma məge magurlom, ma pasliye bo bay. ²³ Nəkurom ka hayum gər ta siye i malkwara hay*, Mbəlom kə watsa məzele tay a dərewel mə mbəlom. Ka həndzədum ka təv i Mbəlom, neŋgeye ndo məgatay sariya a ndo hay tebiye. Ka həndzədum ta ndo neheye nəteye ŋgwalak eye ka dərə i Mbəlom ada Mbəlom a təra tay ha tsədəŋŋa aye. ²⁴ Nəkurom ka həndzədum ka Yesu. Neŋgeye ka həndzəd tay ha ka bo ndo hay ta Mbəlom hərwi ada Mbəlom mâ ɓar Dzam Wedəye ta nəteye. Ka həndzədum ka bambaz i Yesu nakə a gwatsaka fakuma aye. Bambaz eye niye faya ma tsikakweye ka wu nakə a ze ha bambaz i Abel faya ma tsikakweye aye.

²⁵ Kə ge andza niye na, gum metsehe. Kâ kərahum məpay zləm a bazlam i ndo nakə ma tsikakumeye aye bay. Ahəl niye na, ta kərah məpay zləm a ndo nakə a dawatay ha bazlam i Mbəlom ka məndzibəra aye. Nəteye niye ta təma abəra mə dəretsətseh bay. Nəkway neheye faya ka pakway zləm a mətsike me nakə a yaw mə mbəlom aye, ka kərahakwa na, ka slakweye faya mətəme abəra mə dəretsətseh sa bay. ²⁶ Ahəl niye mətsike me i Mbəlom a ɓəlawə ha dala. Ane tuk na, anəke kə tsik, a gwad: «Sik nəte sa na, ma ɓəliye ha dala dəkdek sa bay ta magərmbəlom aye dzay.†» ²⁷ Bazlam neheye a gwad «sik nəte sa» aye na, a ɗakway ha parakka wu neheye tə ge aye tebiye ta ɓəliye, ta dziye hərwi ada wu neheye ta ɓəliye

* **12:23** Malkwara hay na, a ɗa ha gawla i Yesu Kəriste hay. Zəba mə Madayaw abəra ma Ezipt 4.22. † **12:26** Aze 2.6.

təbey aye na, ta ndziye.

²⁸ Kə ge andza niye na, gakway sısœ a Mbəlom hərwi ka hutakweye bəy ŋgay nakə ndəray ma bəliye ha dāda bay aye. Zambadakway andza nakə a yay a gər aye, dəslakway ha gər ada rəhakway ha gər. ²⁹ Hərwi ta dedek Mbəlom na, neŋgeye andza ako nakə ma təmiye wu hereyew hereyew aye.

13

Mede nakə a yay a gər a Mbəlom aye

¹ Nəkurom ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu, wudum bo nəte nəte mə walaŋ kurom huya.

² Təmun mbəlok hay a gay kurom lele, kâ mətsum ha gər bay. Siye hay ta təma mbəlok hay a gay tay ze məsəre ha, mbəlok niye hay na, gawla i Mbəlom hay. ³ Dzalum ka ndo neheye ma daŋgay aye andza nəkurom ka bo dziye ma daŋgay. Dzalum ka ndo neheye ndo hay faya ta sateye dəretsətseh aye andza nəkurom dərmak faya ka sumeye dəretsətseh.

⁴ Dəslumay ha gər a məzle bo i zal ta ŋgwas. Zal ta ŋgwas ŋgay tâ ge madama bay. Sərum ha na, Mbəlom ma gateye sariya a ndo məge madama hay ada a ndo neheye ta zla ŋgwas zuk bay kwa a ndo neheye ta zla zal zuk bay faya ta giye madama aye.

⁵ Kâ gum bor i suloy bay, dərev kurom mâ ŋgwasa tə bəmalə nakə andaya fakuma aye. Hərwi Mbəlom a gwad:

«Na gakeye masəfaya dāda bay,
na gəriye kar ha dāda bay.*»

* **13:5** Zəba mə Bazlam mapala eye masulo eye 31.6, 8; Zozowe 1.5.

⁶ Hərwi niye, ka slakweye faya mətsike tə dərev kway peteh:

«Bəy Maduweŋ Mbəlom ma dzəniye ga huya,
na dzədzareye a wuray kwa tsekweŋ bay.

Ndəray ma sliye məgeŋ wuray bay.†»

⁷ Dzalum ka bagwar kurom neheye tə dəkum ha bazlam i Mbəlom kurre aye. Zəbum ka mede tay ada ka məməte tay nakə tə mət aye. Pum mədzal gər kurom ka Mbəlom andza nəteye tə pa mədzal gər ka Mbəlom aye dərmak.

⁸ Yesu Kəriste ka mbəda bay. Neŋgeye kurre eye, anəke, ada kame, Yesu a mbəda təbey. ⁹ Kā təmum ndo siye hay tã səpat kurom abəra ka tsəved i dedek ta matətike wu wedəye hay wal wal bay. Kā təmum wu nakə ta tsikakumeye bay hərwi maa vəlay gədaŋ a dərev i ndo na, ŋgwalak i Mbəlom bəna wu mənday ma vəleye gədaŋ a dərev i ndo bay. Ndo neheye tə pay bəzay a bazlam mapala eye nakə a tsik ka wu mənday aye na, bazlam eye neheye mapala eye ka dzəna tay ha kwa tsekweŋ bay.

¹⁰ Ndo məvəlaway wu a Mbəlom neheye tə kədəway wu a Mbəlom mə madzawadzawa i mədəslay ha gər a Mbəlom nakə ta lambad ta gugumanə aye na, ta sliye faya mənde wu nakə nəkway ka vəlakway a Mbəlom ma təv kway nakə ka vəlawakway faya wu a Mbəlom aye bay. ¹¹ Hərwi i tay na, ahəl nakə ta kədəway naha wu a Mbəlom aye na, bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom ma zliye bambaz eye, ma diye ha a təv nakə a ze siye hay tə tsədəŋŋa aye, ma vəleye a Mbəlom hərwi

† 13:6 Dəmes hay 118.6.

ada Mbəlom mâ pəsatay ha mezeleme tay. Slo eye na, ti ye ha abəra mə wuzlahgəma tə dul na. †
 12 Hərwi niye Yesu bəbay a mət na, ti ye abəra mə wuzlahgəma. § Ka mbəda ha bambaz ŋgay hərwi məbere mezeleme i ndo hay. 13 Kə ge andza niye na, kâ pakway bəzay a kule i Yahuda hay bay, takwa abəra mə wuzlahgəma, takwa ka təv ŋgay. Təmakwa ndo hay ta tsadəkway andza nakə tə tsadəy aye dərma. 14 Ka məndzibəra nakay na, gəma kway andaya ka ndzakweye mə dəma ka tor eye bay. Faya ka təkakweye dərə a gəma nakə ka ndzakweye mə dəma ka tor eye.

15 Zambadəkway a Mbəlom huya hərwi wu nakə Yesu a ge aye. Ka zambadəkweye ta mətseke me tə bazlam kway. Kwa kədəy, da ha neŋgeye bagwar eye. Niye na, wu nakə faya ka vəlakweye aye. Andza məgwede ka zambadəkweye a məzele ŋgay. 16 Sa na, kâ mətsum ha gər ta məgatay ŋgwalak a siye i ndo hay bay, ŋgənum a bo wu kurom hay ta nəteye. Kâ mətsum ha gər bay hərwi məvəle wu neheye andza wu kəriye na, a yay a gər a Mbəlom.

17 Rəhumatay ha gər a bagwar kurom hay, gum wu nakə tə gwadəkum gum aye. Nəteye na, ta gakumeye gər hərwi Mbəlom ma tsətsahiye fətaya ma kəkay nakə faya ta gakumeye gər aye. Ka rəhumatay ha gər na, ta giye məsler tay ta məŋgwese eye, mevel ma gateye bay. Mevel kə gatay na, niye na, ma dzəniye kurom sa bay tebiye.

18 Duwulumay me a Mbəlom hərwi may huya. Nəmaa sər ha ta dedək dərəv may tsədəŋŋa, a

† 13:11 Zəba Levitik 16.27. § 13:12 Zəba Yuhana 19.17-20.

samay mæge wu ɲgwalak eye huya. ¹⁹ Neɲ faya na tsətsahiye naha fakuma wene wene eye na, ðuwulumay me a Mbəlom hərwi ada nâ ma naha a təv kurom ta bəse.

Mandave i bazlam

²⁰ Maa vələkway zay a dərev na, Mbəlom. Maa lətse ahaya Bəy Maduweɲ Yesu abəra ma mədahan na, neɲgeye. Ka təra ha Yesu ndo mətsəkure bagwar eye, kə mət hərwi kway təbən ɲgay hay. Mbəlom kə zla bambaz ɲgay, kə ɓar ha dzam ta nəkway ka tor eye. ²¹ Mbəlom mâ vələkum gədan mə wu ɲgwalak eye hay tebiye hərwi ada kâ gum wu nakə a yay a gər aye. Mâ ge məsler ɲgay mə nəkway tə həlay i Yesu Kəriste hərwi ada kâ gakwa wu nakə a yay a gər aye. Ndo hay tâ zambaday a Mbəlom ka tor eye! Mâ ge andza niye!

Mətsike me

²² Malamar ga hay, na watsakum naha dərewel nakay hərwi məvələkum gədan. Neɲ faya na gakumeye naha amboh, pum bazlam neheye a dərev kurom hərwi na watsakum naha na, tsekweɲ tsa. ²³ Sərum ha, malamar kway Timote neɲgeye ma danɲay sa bay. Tadə kə ndislew ka təv ga bəse, ahəl nakə na diye mazəbakumaw dəre aye na, nəmaa diye naha salamay. ²⁴ Tsikumataɲ ha me a ndo neheye bagwar kurom aye ada a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye. Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ti yaw ma Itali aye ta tsikakum naha me dərma. ²⁵ Mbəlom mâ pa ɲgama ka nəkurom tebiye.

Dzam Wedeye New Testament in Merey

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Merey

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Merey

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

024cb559-a7ea-5bd1-9dc9-f33abc74bfec